

Романюк Уляна Петрівна,

курсант факультету податкової міліції
Університету державної фіскальної служби
України

Науковий керівник: доцент кафедри
фінансових розслідувань Університету
державної фіскальної служби України,
кандидат юридичних наук, доцент
Амеліна А. С.

ЗНЯТТЯ ІНФОРМАЦІЇ З ТРАНСПОРТНИХ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ МЕРЕЖ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Інформація про кожного з нас охороняється законом. Стаття 31 Конституції гарантує право на таємницю листування, телефонних розмов, телеграфної та іншої кореспонденції. Збір, зберігання, використання, поширення даних про будь-яку особу без її попередньої згоди заборонені. Але є випадки, коли згоди не потрібно. Такі випадки обумовлені законом і визначаються судом з метою запобігти злочинів, встановити істину під час розслідування кримінальної справи, якщо отримати інформацію іншими способами неможливо.

Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж як негласна слідча (розшукова) дія (далі – НСРД) заключається в негласному проведенні спостереження із застосуванням відповідних технічних засобів, відбору та фіксації змісту інформації, яка передається особою, а також отриманні, перетворенні і фіксації різних видів сигналів, що передаються по каналах зв'язку.

Інформація, яка зосереджена в пам'яті комплексно-програмного обладнання операторів і провайдерів телекомунікаційних мереж, накопичується і використовується для модернізації, оптимізації, контролю техніко-економічних показників і задоволення інформаційних послуг споживачів, використовується ними для забезпечення технологічних процесів в мережі. Так, згідно з п. 7 ч. 1 ст. 39 Закону України «Про телекомунікації» оператори і провайдери телекомунікаційних мереж зобов'язані зберігати записи про надані телекомунікаційні послуги протягом строку давності, визначеного законом, та надавати інформацію про надані телекомунікаційні послуги в порядку, установленому законом.

За допомогою додаткових програмно-апаратних комплексів, встановлених на платформі оператора, можлива постановка на відстежування зразка голосу конкретної особи з встановленням ІМЕІ-номера терміналу, номера абонента в разі, якщо така особа починає

сеанс голосового зв'язку. Відповідно, можливо здійснювати запис розмов цієї особи незалежно від того, яким терміналом або абонентським номером вона користується [1, с. 19].

Проведення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж покладається виключно на уповноважені підрозділи органів Національної поліції і органів безпеки. Дана норма в сучасних умовах потребує вдосконалення, оскільки з моменту утворення Національного антикорупційного бюро України (далі – НАБУ) виникла необхідність наділити цей орган правом самостійно проводити дане НСРД. Таке повноваження сьогодні є необхідним і обґрунтованим з огляду на: 1) сучасний стан правоохоронної і судової системи; 2) критично високий рівень корумпованості влади; 3) цільового призначення НАБУ [2, с. 237].

Варто погодитися з думкою, що перед ухваленням рішення про зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж потрібно встановити особливості його проведення, зокрема, кількість абонентських номерів, які використовуються особою, а також рівень його довіри даному виду зв'язку [3, с. 337].

За результатами проведення цієї НСРД складається протокол, в якому зазначаються дата складання, посада, прізвище та ініціали особи, який веде кримінальне провадження, номер кримінального провадження, номер рішення (постанови), а також дата його прийняття і найменування суду, яким видано дозвіл, і терміни здійснення. Крім того, в протоколі вказується найменування підрозділу, працівники якого залучалися до здійснення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, дані про особу, щодо якої здійснювалося НСРД, його результати, відомості про матеріали аудіо- чи відеозапису, фото- і кінозйомки, магнітні накопичувачі і т. п.

Крім складання цього протоколу, ст. 265 КПК України визначає, що зміст інформації, яка передається особами через транспортні телекомунікаційні мережі, фіксується в протоколі про проведення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж. При виявленні в інформації відомостей, що мають значення для конкретного досудового розслідування, в протоколі відтворюється відповідна частина інформації, після чого прокурор вживає заходів для збереження знятої інформації. У свою чергу зміст інформації, отриманої в результаті здійснення зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, фіксується на відповідному носію особою, яка здійснювала зняття.

Отримана таким чином звукова інформація повинна бути розшифрована уповноваженою посадовою особою із залученням в

необхідних випадках відповідного фахівця. В протокол данного НСРД вносяться тільки ті фрагменти, які мають значення для кримінального провадження. В якості фахівців можуть залучатися особи, обізнані в галузі економіки, кредитування, аграрного сектора, природних ресурсів і т.д., в залежності від виду розслідуваного кримінального злочину. Якщо особи, чия звукова інформація знята з телекомунікаційних мереж спілкувалися іноземною мовою, для розшифровки (переведення) інформації залучається перекладач. Носії інформації, на яких міститься звукозапис розмов, можуть бути досліджені на предмет ототожнення особистості за фізичними параметрами голосу і встановлення технічних умов та технології отримання відео-, звукозапису [4, с. 210].

Таким чином, негласні слідчі (розшукові) дії, передбачені главою 21 КПК України, крім іншого включають в себе «Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних систем», що в народі називається «прослушкою». Дозвіл на проведення даної НСРД дається в наступних випадках: у кримінальних провадженнях; по контррозвідувальним справам; в рамках зовнішньої розвідки.

Суб'єктами, яким дозволено використовувати зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж, є правоохоронні органи, правоохоронні органи спеціального призначення (спецслужби) і служби зовнішньої розвідки.

Список використаних джерел

1. Тагієв С. Тимчасовий доступ до інформації, яка знаходиться в операторів і провайдерів телекомунікацій, у кримінальному провадженні. Слово Національної школи суддів України. 2013. № 2. С. 13–24.
2. Багрій М.В., Луцик В.В. Процесуальні аспекти негласного отримання інформації: вітчизняний та зарубіжний досвід. Харків: Право, 2017. С. 376.
3. Шевченко В.М. Зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж як оперативно-розшуковий захід, який проводиться при розслідуванні та розкритті корупційних діянь в органах судової влади України. Часопис Київського університету права. 2013. № 3. С. 336–339.
4. Бараненко Б.І., Бочковий О.Б., Гусєва К.А. та ін. Негласні слідчі (розшукові) дії та особливості їх проведення оперативними підрозділами органів внутрішніх справ: навч.-практ. посіб. Луганськ. 2014. 416 с.